

Kahramanmaraş Depreminde Olay Yeri Müdahale Ekiplerinin Karşılaştığı Güçlükler ve Bu Güçlüklerin Aşılmasına Yönelik Çözüm Önerileri

Doç. Dr. İsmail Tayfur

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Tüm dünyada en sık görülen doğa olaylarından biri olan depremler insan yaşamını, altyapıyı ve ulusların ekonomisini farklı derecelerde etkileyen, oldukça yıkıcı afetlere yol açabilmektedir. Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi raporuna göre depremler, 2000-2019 yılları arasında 118 milyon insanı etkilemiş, 721.318 kişinin ölümüne ve 636 milyar dolarlık ekonomik kayba neden olmuştur (UNDRR, 2020). Akdeniz Alpin Aktif Deprem Kuşağı üzerinde bulunan Türkiye, depremlerden en fazla etkilenen ülkelerden biridir (Şenol vd., 2020). İçinde bulunduğumuz dönemde ülkemizde, tarihin en büyük afetlerinden biri olan Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan depremlerinin ardından arama ve kurtarma çalışmaları devam etmektedir.

Afetlerde olay yeri müdahalesi, arama ve kurtarma faaliyetlerinde ilk 72 saat altın saatler olarak kabul edilmektedir. İlk 72 saatin ardından enkaz altından kazazedelerin sağ çıkarılma olasılığı %5-10'a düşmektedir ve geçen her saat sakat kalım ve ölüm riskini arttırmaktadır (Koehler, 2014). Bununla birlikte deprem sonrası müdahalenin hiperakut dönemini kapsayan bu zaman zarfı içerisinde mevcut kaotik şartlar ve kriz ortamı, arama ve kurtarma çalışmalarını pek çok bakımdan güçleştirebilmektedir. Nitekim müdahale ekipleri birçok farklı disiplini içermektedir ve bu disiplinlerin her biri farklı bir misyona, role, kaynağa ve emir komuta yapısına sahiptir. Bu durum koordinasyon sorunlarına yol açabilecek niteliktedir. Öte yandan, ilk saatlerde olağan durumdan çok farklı olarak bilgi iletişim ağı kesintileri söz konusu olabilmektedir (Akitomi vd., 2020). Ortamdaki kaynaklar yetersiz kalabilmekte ve kaynak kullanımı sorunları ortaya çıkabilmektedir (Arzıman, 2015). Buna ek olarak olay yeri müdahale ekiplerinin güvenliğini tehlikeye sokabilecek birçok çevresel faktör söz konusudur (Kc vd., 2019). Depremlerde olay yeri müdahale ekiplerinin karşılaştığı zorlukları ve bu zorluklara ilişkin çözüm önerilerini belirlemek, müdahalenin daha iyi yapılandırılabilmesi açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bu konuda literatürde ciddi bir boşluk olduğu görülmektedir.

Önerilen projenin kapsamı: Bu projede, Maraş depreminde olay yeri müdahale ekiplerinin karşılaştığı arama kurtarma, tıbbi müdahale ve lojistik nedenli sorunların ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Karşılaşılan sorunlar ilk 24 saat, 25-72. Saat ve 72 saat sonrası olmak üzere üç ayrı zaman dilimi için ayrı ayrı değerlendirilecektir. Bu amaçla projede, olay yeri müdahale ekipleriyle nitel görüşmeler gerçekleştirilecektir ve deprem bölgesinde gözlemler yapılacaktır.

Saha araştırmasının yürütüleceği alan: Hatay İli

Saha araştırmasının yürütülme gerekçesi: Deprem sonrası kazazedelerin kurtarılabilmesi ve acil tıbbi yardımın en kısa süre içinde başlatılabilmesi, olay yeri müdahale çalışmalarının en iyi şekilde yürütülebilmesi ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmalar kapsamında karşılaşılan sorunların saptanması ve çözüm önerilerinin üretilmesi ile olay yeri müdahalesinin geliştirilmesine ciddi bir katkı sağlanabileceği beklenmektedir. Ayrıca hafıza faktörü ve kriz şartları söz konusu saptamanın akut dönemde yapılmasının önemini arttırmaktadır. Bu proje ile, tarihin en yıkıcı depremlerinden biri olan Maraş depreminde edinilen tecrübelerin bilimsel metotlarla ortaya konulması böylece konuya ilişkin bilimsel literatüre önemli bir kazanım sağlanması beklenmektedir.